

ΑΝΤΙΦΩΝΗΣΙΣ

κ. Μ. ΚΑΤΣΑΡΑ

Αισθάνομαι τὸ καθήκον πρώιμισα πάντων πλείστας χάριτας νὰ δμολογήσω εἰς τὰ μέλη τοῦ ἀνωτάτου τούτου διανοητικοῦ ἰδρύματος ἐπὶ τῇ περιφανεῖ ἐκλογῇ μου καὶ εἰς τὴν σεβαστὴν Κυβέρνησιν, ἣτις ἐπεκύρωσεν αὐτήν. Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀκαδημίας διὰ τὴν πλήρη φιλοφρονεσιᾶν ἐκφράσεων προσαγόμευσίν του καὶ τὸν συνάδελφον κ. Φωκᾶν διὰ τὴν τόσον συμπαθεῖ προσφώνησίν του, δι' ἧς μετ' ἐξαιρετικῆς εὐμενείας ἐξῆρε τὰ κύρια σημεῖα τῆς ἡμετέρας πολυετοῦς δράσεως, θίξας σύναμα καὶ τινα γεγονότα ἔχοντα βαθείας τὰς ρίζας αὐτῶν εἰς τὴν αἰσθητικὴν μοῖραν τοῦ βίου μου. Προσερχόμενος τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἔκρινα πρόσφορον νὰ διατρέψω περὶ ἐπιστημονικὸν θέμα ἐνδιαφέρον οὐ μόνον τὴν παθολογίαν τοῦ ἐγκεφάλου, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιστήμην καθόλου καὶ ὡς τοιοῦτον ἐξέλεξα τὸ τῆς ἐντοπίσεως τῶν ψυχικῶν παθήσεων καὶ τῆς ὀργανικῆς ὑποστάσεως αὐτῶν.

ΕΝΤΟΠΙΣΙΣ ΤΩΝ ΨΥΧΙΚΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΑΣΙΣ ΑΥΤΩΝ

Πρὸς κατανόησιν τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ὑποκειμένου, ἣτοι τῆς ἐντοπίσεως τῶν ψυχικῶν παθήσεων καὶ τῆς ὀργανικῆς αὐτῶν ὑποστάσεως, ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ γινώσκωμεν τίνα εἰσὶ τὰ ἀνατομικὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα καὶ τὰ κέντρα τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ, ἅτινα προΐστανται τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν.

Μεγίστης σπουδαιότητος ἐν τῇ ἐπιτελέσει τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν εἶναι :

Πρῶτον. Αἱ ἐφαπτόμεναι ἢ παράλληλοι καλούμεναι ἴνες, αἵτινες συνιστῶσι τὴν ἐξωτάτην ζώνην τοῦ πυκνοτάτου ἐμμυέλου πλέγματος τοῦ φλοιοῦ. Ἡ ψυχιατρικὴ δὲ ἀποδεικνύει, ὅτι αὐταὶ εἶναι αἱ κυρίως ἀλίσκομεναι ὑπὸ τῶν ψυχώσεων ἴνες.

Δεύτερον. Ἐτέρα σιβάς ἰνῶν βαθύτερον ἐν τῷ φλοιῷ κειμένη καὶ ἀπέχουσα ὅσον 1 χιλιοστομέτρον ἀπὸ τῆς ζώνης τῶν ἐφαπτομένων ἰνῶν, ἀποτελοῦσα δὲ τὴν μέσην ζώνην τοῦ εἰρημένου πλέγματος ἢ ζώνην *Baillarger* καὶ *G. Jennari*. Αἱ ἴνες τῆς σιβάδος ταύτης σπανιώτερον τῶν ἐφαπτομένων ἀλλοιοῦνται εἰς τὰς ψυχικὰς παθήσεις.

Τρίτον. Τὰ φλοιώδη ψυχικά κέντρα, ταῦτα δὲ εἶναι δύο: Πρῶτον τὰ βρεγματοκροταφικά ψυχικά κέντρα. Ἐν τῷ μεταξὺ τῶν τριῶν σπουδαιοτάτων διὰ τὸν ἀνθρώπινον ψυχισμόν ειδικοαισθητικῶν σφαιρῶν χώρῳ, τῆς ἀφῆς (ἀνιοῦσα βρεγματικὴ ἔλιξ), τῆς ἀκοῆς (ἐγκαρσία βαθεῖα κροταφικὴ ἔλιξ τοῦ *Heschl*) καὶ τῆς ὁράσεως (φλοιὸς τῆς πληκτραίας σχισμῆς), ἐν αἷς ἐπιτελεῖται ἡ ἄμεσος ἀρχικὴ ἐντύπωσις τῶν ειδικοαισθητικῶν στοιχείων, διαπλοῦνται φλοιώδεις ζῶναι ἀντιλήψεων ὑπέρτεραι, πολυπλοκώτεραι, σπουδαιότεραι. Οὕτω, ἐπὶ τὰ ἐκτὸς τῆς ἔλικος τοῦ *Heschl*, τῆς χρησιμευούσης μόνον διὰ τὴν ἀπλήν ἀντίληψιν τοῦ ἤχου, κεῖνται, ὡς ἀπέδειξεν ἡ Παθολογία τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ κέντρον τῶν ἀκουστικῶν εἰκόνων τῶν λέξεων, ἦτοι τῆς λεξικῆς ἀκοῆς, κείμενον ἐν τῇ ὀπισθίᾳ μοίρᾳ τῆς 1^{ης} κροταφικῆς ἔλικος, καὶ ἔτι ἀπωτέρω τὸ κέντρον τῆς λεξικῆς διανοίας. Χάρις δ' εἰς τὰ κέντρα ταῦτα καὶ τὴν ἀντίληψιν τοῦ προφορικοῦ λόγου ἔχομεν πλήρη καὶ τὴν σημασίαν τῶν ἀκουομένων λέξεων κατανοοῦμεν.

Ἐν ταῖς κατωτέρω βρεγματικαῖς χώραις ὑπάρχει τὸ κέντρον τῶν ὀπτικῶν εἰκόνων τῶν λέξεων, χρησιμεῦον πρὸς κατανόησιν τοῦ γραπτοῦ λόγου, καὶ τὸ κέντρον τῆς σημασίας τῶν ἀντικειμένων, κείμενον ἐν τῇ καμπύλῃ πτυχῇ καὶ τῇ βάσει τοῦ κατωτέρω βρεγματικοῦ λοβίου, οὐτινος ἢ ἀλλοίωσις προκαλεῖ τὸ ἀσημαντικὸν ἔλλειμμα τοῦ *Head*, ἦτοι τὴν ἀπώλειαν ὅχι τόσον τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν ἀντικειμένων ὅσον τῆς σημασίας αὐτῶν.

Καθόλου δ' εἰπεῖν, τὰ βρεγματοκροταφικά ψυχικά κέντρα τοῦ φλοιοῦ παραλαμβάνοντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀφικνούμενα αἰσθητικά, ειδικοαισθητικά καὶ τὰ ἄλλα παντοδαπά ἐρεθίσματα, ἀποταμιεύοντα τὰς ψυχικὰς αὐτῶν ἐντυπώσεις, ἀνακαλοῦντα ταύτας, συνδέοντα καὶ σχετίζοντα αὐτὰς πρὸς πάσας τὰς συναφεῖς ἐντυπώσεις σχηματίζουσι μίαν ἰδέαν, μίαν γνῶσιν, ἣτις εἶναι τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ τελικὸν ἐκχύλισμα τῆς ἐγκεφαλικῆς ταύτης κατεργασίας. Εἰς τὰ ψυχικά ἐκεῖνα κέντρα κεῖται θησαυρὸς ὄλος γνώσεων ἀθροισζόμενος κατὰ τὰ ἔτη τῆς ζωῆς.

Δεύτερον. Τῶν ψυχικῶν βρεγματοκροταφικῶν κέντρων ὑπέρκεινται ἕτερα ψυχικά κέντρα ἐνεδραζόμενα ἐν τῷ προσθίῳ μετωπιαίῳ λοβῷ. Ἡ ἔξω ἐπιφάνεια τοῦ μετωπιαίου λοβοῦ διήρηται ἀπὸ ἀπόψεως λειτουργικῶν ἐντο-

πίσεων εἰς 4 ζώνας: εἰς τὴν ὀπισθίαν ζώνην τὴν ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ἀνιοῦσαν μετωπιαίαν ἔλικα, ἐντόνως διεγέροισιμον καὶ προῖσταμένην τῶν στοιχειωδῶν κινήσεων τῶν κάτω ἄκρων, τῶν ἄνω ἄκρων, τοῦ στόματος καὶ τοῦ προσώπου. Εἰς τὴν πρὸ αὐτῆς κειμένην δευτέραν μετωπιαίαν ζώνην, ἀσθενῶς διεγέροισιμον, ἐν ἧ̄ διατίθενται κλιμακῆδὸν κινητικὰ κέντρα ὑψηλοτέρας τάξεως, ἧ̄τοι κέντρα οὐχὶ διὰ στοιχειώδεις κινήσεις ἀλλὰ διὰ κινήσεις συνθέτους, πολυπλόκους: βαδίσεως, γραφῆς, μασήσεως καὶ καταπόσεως, φωνήσεως.

Ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ ζώνῃ εὑρηνται ἐπ' ἴσης τὰ κινητικὰ ἀρθρωτικὰ κέντρα τοῦ λόγου, τὰ κέντρα διὰ τὰς συνδεδυασμένας προαιρετικὰς κινήσεις τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ κορμοῦ, αἵτινες εἶναι κινήσεις διεγέρσεως τῆς προσοχῆς. Πλείονες δὲ ψυχικοὶ παράγοντες συμβάλλονται εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν τελευταίων τούτων πολυπλόκων κέντρων.

Ἐμπροσθεν τῆς 2^ας ταύτης ζώνης κεῖται ἡ τρίτη μετωπιαία ζώνη καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς τὰ πρόσω ἢ τετάρτη μετωπιαία ζώνη, κατέχουσα τὸν μετωπιαῖον πόλον. Αἱ δύο δ' αὗται τελευταῖαι ζῶναι εἶναι ἀνερέθιστοι, ἀποκλειστικῶς ψυχικαί.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι αἱ δύο σημαντικαὶ ἐστίαι τοῦ διανοητικοῦ ψυχισμοῦ κεῖνται ἐν τῇ βρεγματοκροταφικῇ ζώνῃ καὶ ἐν τῷ προσδίῳ μετωπιαίῳ λοβῷ. Ἐκ τῶν ἕξ δὲ στιβάδων τοῦ φλοιοῦ τῶν ψυχικῶν τούτων κέντρων ἡ 2^α ἢ ἕξω κοκκιώδης στιβάς καὶ ἡ 4^η ἢ ἕσω κοκκιώδης στιβάς χορηγοῦσι τὰ ψυχικὰ κύτταρα. Μαρτυροῦσι δὲ περὶ τούτου αἱ τελευταῖαι ιστολογικαὶ ἔρευναι καὶ ἰδίως αἱ τοῦ Οἰκονόμου ἀποκαλύπτουσαι ὅτι ὁ φλοιὸς εἶναι πυκνότερος ἰσοῦπῶς τῇ ἀνιούσῃ μετωπιαία ἢ κινητικῇ ἔλικι, ὅτι μειοῦται κατὰ πλάτος καὶ κατὰ μέγεθος τῶν κυττάρων πρὸς τοὺς δύο πόλους πρόσθιον καὶ ὀπίσθιον, ὅτι αἱ κοκκιώδεις στιβάδες, ἡ δευτέρα καὶ ἰδίως ἡ τετάρτη, αὐξάνουσι κατὰ πυκνότητα καὶ κατὰ πλάτος ἐκ τῶν ὀπισθεν πρὸς τὸν μετωπιαῖον πόλον οὕτω εἰς τὰ ὑψηλοτέρας τάξεως πολύπλοκα κινητικὰ κέντρα τῆς 2^ας μετωπιαίας ζώνης, τὰ λειτουργοῦντα τῇ συμβολῇ πλειόνων ψυχικῶν παραγόντων, παρατηρεῖται αὐξήσις γενικὴ τῶν κοκκιωδῶν κυττάρων τοῦ φλοιοῦ καὶ ἰδίως τῆς ἕσω κοκκιώδους στιβάδος. Εἰς δὲ τὰς ἔμπρο-

σθεν τῆς ζώνης ταύτης κειμένης δύο τελευταίας ψυχικᾶς μετωπιαίας ζώνας, τὰς ἀποτελούσας τὸν πρόσθιον μετωπιαῖον λοβόν, παρατηρεῖται ἀληθῆς πλοῦτος εἰς κοκκιώδη κύτταρα κ.λ.π. (Οἰκονόμος).

Τὰ ψυχικὰ κέντρα τοῦ πρόσθιου μετωπιαίου λοβοῦ εἶναι ὑπέριερα τῶν ψυχικῶν κέντρων τῆς βρεγματοκροταφικῆς ζώνης ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀνωτέρου ψυχιμοῦ καὶ διανοητικῆς ἐξωτερικεύσεως. Καὶ ὅντως ὁ πρόσθιος μετωπιαῖος λοβὸς προῶρισται νὰ ἀναχωνεύσῃ ὡς ἐν λέβητι τὰ προϋόντα ἐκεῖνων, νὰ συνδυάσῃ ταῦτα, ἵνα κατεργασθῇ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν, ἥτοι τὴν σκέψιν. Ἐν τῷ προσθίῳ μετωπιαίῳ λοβῷ ἐνεδράζονται ἡ διανοητικὴ ἐνέργεια, ἡ ἐκλογή πρὸς δρᾶσιν καταφατικὴν ἢ ἀποφατικὴν ἥτοι ἡ βούλησις, πᾶσαι αἱ ἀφηρημέναι ἰδέαι, εἰς ἃς ἀνήκουσι καὶ αἱ ἠθικαὶ ὑποχρεώσεις, ἃς ὁ ἄνθρωπος ἔχει πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τὸ ἔργον αὐτοῦ, πρὸς τὴν κοινωνίαν, πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα καθόλου.

Ὁ πρόσθιος μετωπιαῖος λοβὸς κέκμηται καὶ ἐτέραν ὑπεριτάτην λειτουργίαν: τὴν διανοητικὴν ἐξωτερικέυσιν. Ἀπολήξας εἰς ὠρισμένας σκέψεις κατεργάζεται τὸν κράτιστον τῆς ἐξωτερικεύσεως αὐτῶν τρόπον συνδυάζων καὶ διατάσσων τὰς μᾶλλον προσηκούσας ὁδοὺς τῆς νοητῆς ἐκφράσεως: τοῦ λόγου, τῆς γραφῆς, τοῦ μιμικοῦ κ.λ.π. Σημειούμεθα δ' ὅτι ἡ διὰ τοῦ λόγου διανοητικὴ ἐξωτερικέυσις εἶναι φαινόμενον ἀνήκον ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν μετωπιαῖον λοβὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅτι ἡ τρίτη μετωπιαία ἐλιξ, ἐν ἣ ἑδράζεται τὸ κινητικὸν ἀρθρωτικὸν κέντρον τοῦ λόγου, δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς ζώοις.

Μαρτυροῦσι δὲ περὶ τῆς ἐνεδράσεως τῶν εἰρημένων ἀνωτέρων ψυχικῶν λειτουργιῶν ἐν τῷ προσθίῳ μετωπιαίῳ λοβῷ:

Πρῶτον. Ἡ παθολογία τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις, προκειμένου ἰδίως περὶ ἐγκεφαλικῶν ἐντοπίσεων παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ εἶναι πολῦτιμος ὁδηγὸς καὶ ὁ μόνος ἐλεγκτῆς τῶν πειραματικῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν ἱστολογικῶν καὶ ἀνατομικῶν δεδομένων, ἐρειδομένη ἐπὶ πολυαρίθμων κλινικῶν παρατηρήσεων τοῦ *Bianchi*, τοῦ *Krause*, τοῦ *Broca*, τοῦ *Dieulafoy*, τοῦ *Tamburini*, τοῦ *Frey*, τοῦ *Abalos* κ.λ.π. ἀπέδειξε τὴν λειτουργικὴν ταύτην σπουδαιότητα τοῦ πρόσθιου μετωπιαίου λοβοῦ. Ἡ ψυχιατρικὴ διδάσκει ὅτι ὁ μετωπιαῖος

λοβὸς εἶναι ἢ πρώτη μοῖρα τοῦ ἐγκεφάλου, ἣτις ἐκφυλίζεται ἐν τῇ ἀνοίᾳ, διότι ἀκριβῶς εἶναι ἢ τελευταία ἐξικνουμένη εἰς τὸ ἀνώτερον τῆς διαφοροποιήσεως ἐπίπεδον μοῖρα αὐτοῦ· συμφώνως δὲ πρὸς τὸν γενικὸν νόμον, καθ' ὃν ἢ ἐκφύλισις ἐπιτελεῖται κατὰ τάξιν ἀντίθετον πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς λειτουργικῆς καὶ μορφολογικῆς διαφοροποιήσεως, αἱ τελευταῖαι ἀναπτυσσόμεναι μοῖραι εἶναι αἱ πρώται, αἵτινες ἐκφυλίζονται.

Αἱ τραυματικαὶ ἀλλοιώσεις τοῦ προσθίου μετωπιαίου λοβοῦ, μετ' ἐξαιρετικῆς συχνότητος παρατηρηθεῖσαι κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, προκαλοῦσι καταφανεῖς διαταραχὰς τῆς προσοχῆς, τῆς ψυχοκινητικότητος, τῆς βουλήσεως, τῆς συγκινητικότητος, τοῦ ἠθικοῦ μετὰ τροποποιήσεως τοῦ χαρακτῆρος. Ἡ ἀδυναμία δὲ τῆς προσηλώσεως τῆς προσοχῆς, ἡ ἀκίνησία, ἡ ἀβουλήσια, ἣτοι ἡ ἔλλειψις τῆς ἐκλογῆς πρὸς δρᾶσιν, καὶ ἡ πρὸς τὰς συγκινήσεις ἀπάθεια, ἡ ἠθικὴ ἀδιαφορία εἶναι προδήλως διαταραχαὶ διανοητικῆς ἐνεργείας, διαταραχαὶ ἀνωτέρας ψυχικῆς οὕτως εἶπεῖν κινητικότητος καὶ κατ' ἀκολουθίαν διαταραχαὶ τῆς ἐνεργοῦ μοίρας τῆς ψυχικῆς προσωπικότητος (κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Οἰκονόμου), ἣτις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, ἐνεδράζεται ἐν τῷ προσθίῳ μετωπιαίῳ λοβῷ.

Ἡ δὲ ἀλλοίωσις τοῦ ἀριστεροῦ προσθίου μετωπιαίου λοβοῦ, ἐκτὸς τῶν εἰρημένων ψυχικῶν διαταραχῶν καθιστᾷ συγχρόνως ἀκατάληπτον, μὴ νοητὴν τὴν ἔκφρασιν τοῦ λόγου, τῆς γραφῆς καὶ τοῦ μιμικοῦ, προκαλοῦσα εἰδικὴν μορφήν ἀφασίας, τὴν ψυχικὴν ἀφασίαν, ἣτις δὲν στερεῖ τὸ ἄτομον τοῦ λόγου προφορικοῦ ἢ γραπτοῦ, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται ἐπὶ τῆς κινητικῆς ἀρθρωτικῆς ἀφασίας καὶ τῆς ἀγραφίας, δὲν στερεῖ τὸ ἄτομον τῆς ἀντιλήψεως τοῦ λόγου προφορικοῦ ἢ γραπτοῦ, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν λεξικὴν κώφωσιν καὶ τὴν λεξικὴν τύφλωσιν, ἢ ἀλεξίαν. Ὁ πάσχων ψυχικὴν ἀφασίαν ἐκφράζεται, ἀλλ' ἐκφράζεται κακῶς, ὀμιλεῖ, ἀλλ' ὀμιλεῖ κακῶς, ἢ ὀμιλία αὐτοῦ εἶναι βραδεῖα, πλημμυελῆς, ἀσύντακτος, ἀδιασκεύαστος, γράφει, ἀλλὰ γράφει κακά, κατὰ τρόπον πλημμυελῆ, ὑπὸ μορφήν ἔλλειπῆ, ἐπαναλαμβάνει τὰ γράμματα τῆς λέξεως, ἢ δὲ καλλιγραφία εἶναι πολὺ κατωτέρα τῆς πρὸ τῆς νόσου. Ἔχει δὲ ἢ ψυχικὴ ἀφασία καὶ τὴν σημειολογικὴν αὐτῆς ἀξίαν, ἅτε μαρτυροῦσα περὶ τῆς ἐνεδράσεως τῆς ἀλλοιώσεως ἐν τῷ προσθίῳ μετω-

πιαίω ἀριστερῶ λοβῶ καὶ ὑποδεικνύουσα ἐν περιπτώσει ὄγκων ἢ κύστεων ἢ ἀποστήματος τὴν χώραν τῆς ἐγχειρητικῆς παρεμβάσεως (*Frey, Abalos*).

Δεύτερον. Τὰ πορίσματα τῶν πειραματικῶν ἐρευνῶν τοῦ *Hitzig*, τοῦ *Ferrier*, τοῦ *Bianchi* καὶ ἄλλων συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς τοιαύτης λειτουργίας τοῦ μετωπιαίου λοβοῦ. Ὁ *Hitzig* μάλιστα ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ὑπεστήριξεν ὅτι ἡ ἀφηρημένη σκέψις ἀπαιτεῖ ἐξ ἀνάγκης ὄργανα εἰδικὰ καὶ τὰ ὄργανα ταῦτα τὰ εὐρίσκει ἐν τῷ μετωπιαίῳ λοβῶ.

Τρίτον. Αἱ φυλογονικαὶ μελέται τοῦ ἐγκεφάλου καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ ἀποδεικνύουσιν, ὅτι κατερχόμενοι τὴν κλίμακα τῶν μαστοφόρων παρατηροῦμεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐλαττωμένην τὴν ἔκτασιν τοῦ μετωπιαίου λοβοῦ, ἰδίως δὲ τῶν μᾶλλον προσθίων μερῶν αὐτοῦ, ἦτοι τῶν μᾶλλον πλουσίων εἰς κοκκιώδη κύτταρα μερῶν, ὅτι κατὰ τὴν ἀνιούσαν φυλογονικὴν σειρὰν τῶν ζώων μέχρι τοῦ ἀνθρώπου ἐπιτελεῖται προϊοῦσα διαφοροποίησις ἀπὸ ἀπόψεως μορφολογικῆς καὶ λειτουργικῆς ἐκδηλουμένη διὰ τῆς ἀξήσεως τοῦ ὄγκου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἐχόντων εἰδικὴν ὑφὴν τμημάτων καὶ ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἀνωτέροις ζώοις, καταφαίνεται τὸ κατώτερον ἐπίπεδον, ἐν ᾧ εὔρηται ἡ εἰδικὴ ἀνάπτυξις τῶν δύο ἐν τοῖς πρόσθεν περιγραφεισῶν ἐστιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου ψυχισμοῦ (Οἰκονόμος).

Τέταρτον. Ἡ ὄντογονία μαρτυρεῖ ἐπ' ἴσης περὶ τῆς ἐνεδράσεως τῶν ἀνωτέρων ψυχικῶν λειτουργιῶν ἐν τῷ προσθίῳ μετωπιαίῳ λοβῶ. Οἱ Ἄγγλοι σοφοὶ *L. E. Smith* καὶ *F. Filney* ἐρευνῶντες τὰ ἀποτυπώματα τῆς κρανιακῆς κοιλότητος τῶν ἀνθρωπίνων ἡμῶν προγόνων ἀπὸ τῆς προκατακλυσμικῆς καὶ κατακλυσμικῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς μετακατακλυσμικῆς ἐποχῆς παρέτηρσαν, ὅτι κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρώπου ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις τοῦ ἐγκεφάλου συνοδεύεται ὑπὸ προϊούσης ἀξήσεως τοῦ προσθίου μετωπιαίου λοβοῦ καὶ τῆς βρεγματοκροταφικῆς ζώνης, ἦτοι τῶν δύο ἐκείνων ἐστιῶν, ἐν αἷς ἐνεδράζονται αἱ ψυχικαὶ λειτουργίαι. Ὁ διάσημος δ' ἀνθρωπολόγος *F. Ameghino* ἀποδεικνύει τὴν βαθμιαίαν ἀξίησιν τοῦ προσθίου μέρους τοῦ κρανίου ἐν τῇ ἐξελίξει τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἀναφέρει τὴν πρόσφατον ὑπὸ τῶν Ἄγγλων ἀνθρωπολόγων *Arthur Frith* καὶ *N. Bogd* γενομένην

ἀνακάλυψιν τοῦ κρανίου πρωτογόνου ἀνθρώπου ἐν Γαλιλαίᾳ 30.000 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ὅπερ ἐμφανίζει διαμόρφωσιν πιθηκικὴν δῆλα δὴ μετωπιαῖον πόλον ἤκιστα ἀνεπτυγμένον.

Ἄλλὰ καὶ παρὰ τῷ αὐτῷ ἀτόμῳ ὁ μετωπιαῖος λοβὸς εἶναι ἢ μοῖρα τοῦ ἐγκεφάλου, ἣτις τελευταία ὠριμάζει, ἄτε βραδύτερον κατὰ τὸν *Flechsiz* διαπλασσομένων τῶν ιστολογικῶν στοιχείων καὶ ὀψιαίτερον ἐπιτελουμένης τῆς ὠριμότητος αὐτοῦ καὶ τῆς περιβολῆς τοῦ μυελώδους ἐλύτρου, καὶ ἄρα εἶναι προωρισμένη νὰ ἐπιτελέσῃ ἀνωτέρας λειτουργίας.

Γινώσκοντες τανῦν καλῶς ὅτι αἱ ψυχικαὶ λειτουργίαι ἐνεδράζονται εἰς τὰς δύο ἐστίαις αὐτῶν: τὴν βρεγματοκροταφικὴν ζώνην καὶ τὸν πρόσθιον μετωπιαῖον λοβὸν καὶ ὅτι τὰ κοκκιώδη κύτταρα τῆς 2^{ης} ἢ ἔξω κοκκιώδους σιβάδος καὶ τῆς 4^{ης} ἢ ἔσω κοκκιώδους σιβάδος καὶ οἱ νευρῖται αὐτῶν εἶναι οἱ ψυχικοὶ νευρῶνες αὐτῶν, εὐχερέστατα κατανοοῦμεν ὅτι ὅσα τελειότερα εἶναι ἢ μορφολογικὴ σύστασις τῶν ψυχικῶν τούτων κέντρων τοῦ φλοιοῦ, ἤτοι ὅσα μείζων εἶναι ὁ πλοῦτος αὐτῶν εἰς κοκκιώδη κύτταρα, καὶ ὅσα κανονικώτερα καὶ ὁμοειδεστέρα εἶναι ἢ διάταξις τῶν ψυχικῶν ἰνῶν αὐτῶν τοσοῦτα καὶ ἡ διάνοια εἶναι μᾶλλον ἀνεπτυγμένη.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ φυσικὸς νόμος τῆς φυλογονικῆς καὶ ὄντογονικῆς διαφοροποιήσεως οὐδαμῶς ἐπαύσατο λειτουργῶν, ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα ἔσται ἡ προϊοῦσα ἀνάπτυξις τῆς συνολικῆς (*globale*) διανοίας ἐν τῷ κόσμῳ κατὰ τὴν φράσιν τοῦ *Gandry* καὶ ἡ προϊοῦσα μορφολογικὴ καὶ λειτουργικὴ τελειοποίησις τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιφυλάσσουσα νέας διανοητικὰς ἀποκτήσεις προωρισμένας διὰ μελλοντικὰς ἐργασίας καὶ ἀνακαλύψεις, τάξεως πολλῶ ὑπερέρας τῆς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καθόλου.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι δύο εἶναι οἱ ἀπαραίτητοι ὄροι πρὸς γένεσιν ψυχικῶν παθήσεων, πρῶτον ἡ ἐντόπισις τῆς ἀλλοιώσεως ἐν τῇ ἐπιπολῆς μοῖρα τοῦ φλοιοῦ ἰσοῦψῶς τῇ ζώνῃ τῶν παραλλήλων ἰνῶν καὶ τῇ ἔξω καὶ ἔσω σιβάδι τῶν κοκκιωδῶν κυττάρων τοῦ φλοιοῦ τῶν δύο ψυχικῶν ἐστιῶν: τῆς βρεγματοκροταφικῆς ζώνης καὶ τοῦ προσθίου μετωπιαίου λοβοῦ καὶ δεύτερον ἡ ἀλλοίωσις αὕτη δέον νὰ ἦ μᾶλλον ἢ ἥτιον διάχυτος. Πᾶσα

ἄρα ἀλλοιώσεις, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἦ τὴν φύσιν, ἀρκεῖ νὰ ἐκπληροῖ τοὺς δύο τούτους ὅρους καὶ θέλει ὑπ' ἀνάγκης προκαλέσει ψυχικὴν πάθησιν.

Τὸ πλῆθος δὲ τῶν ψυχικῶν συνδρόμων καὶ ἡ μεγάλη ποικιλία τῶν ψυχικῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν ἐξαριῶται ἐκ πλείστων λόγων, ὧν κυριώτεροι εἶναι: ἡ ἔντασις, ἡ ἔκτασις, ἡ φύσις τῆς ἀνατομικῆς ἐξεργασίας, ἡ βραδεῖα ἢ ταχεῖα ἐξέλιξις αὐτῆς, ἡ πρὸ τῆς νόσου κατάστασις τῆς διανοίας τοῦ ἀτόμου, ὁ βαθμὸς τῆς παιδεύσεώς του, αἱ συνήθειαι αὐτοῦ, τὸ ἐπάγγελμα, ἡ ἡλικία, ἡ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος καὶ αἱ ψυχικαὶ ἰδιοσυστασίαι τοῦ ἀτόμου.

Ἐκ τῶν εἰρημένων συνάγεται ὅτι τὰ ψυχικὰ σύνδρομα δὲν δύναται νὰ διακριβώσῃ μόνον αὐτὰ τὴν ἐγκεφαλικὴν νόσον, ἣς συμπτωματικὰ τυγχάνουσι ὄντα· διότι ἡ αὐτὴ νόσος δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ διὰ διαφόρων ψυχικῶν συνδρόμων καὶ τὸ αὐτὸ ψυχικὸν σύνδρομον ἀπαντᾷ ἐπὶ διαφόρων νόσων. Τὴν διάγνωσιν τῆς νόσου θέλομεν στηρίξει ἐπὶ τῶν διαταραχῶν τῆς αἰσθητικότητος, τῆς κινητικότητος, τῶν ἀντανακλάσεων, τοῦ λόγου καὶ τῶν λοιπῶν προὑπαρξάντων ἢ συνυπαρχόντων ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων, ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῶν ἐργαστηριακῶν ἐξετάσεων, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τοῦ αἰτιολογικοῦ παράγοντος καὶ τῶν ἰδίων κλινικῶν αὐτοῦ ἐκδηλώσεων κ.λ.π.

Γινώσκοντες ἤδη καλῶς τὰ κατὰ τὴν ἐντόπισιν τῶν ψυχικῶν παθήσεων διαλάβωμεν νῦν διὰ βραχέων περὶ τῆς ὀργανικῆς ὑποστάσεως αὐτῶν. Ἡ ψυχιατρικὴ διακρίνει δύο κατηγορίας ψυχώσεων: ὀργανικὰς καὶ ψυχογενεῖς. Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διδύσκομεν ἐν τῷ ἀμφιθεάτρῳ τοῦ Αἰγυπτίου, θέλομεν δὲ δημοσιεύσει ἐκτενῶς ἐν τῷ Β' τόμῳ τοῦ ἡμετέρου συγγράμματος, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ παθήσεις ἔχουσι ὀργανικὴν ὑπόστασιν, εἶναι ὀργανικαὶ καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ὑπάρχουσι τοιαῦται παθήσεις ψυχογενεῖς, ἦτοι μὴ ἔχουσαι βάσιν ὀργανικὴν. Πολύτιμος εἶναι βεβαίως ἡ συμβολὴ τῆς ψυχολογίας πρὸς ἐρμηνείαν πλείστων ψυχικῶν φαινομένων, ἀλλὰ δὲν δύναται κατ' οὐδένα λόγον νὰ ληφθῇ ὡς βάσις οἰασδήποτε νοσηρᾶς ὀντότητος καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν χρησιμεύει πρὸς ταξινόμησιν ψυχικῶν νόσων.

Συνηγοροῦσι περὶ τῆς ὀργανικῆς ὑποστάσεως πασῶν τῶν ψυχικῶν παθήσεων ταῦτα:

Ἐπὶ πασῶν τῶν χρονίων ψυχικῶν παθήσεων ἀνευρίσκονται ἀλλοιώσεις

ἐπαρκῶς ἐρμηνεύουσαι τὰ ἐν τῇ ζωῇ παραιτηθηθέντα ψυχικὰ φαινόμενα. Αἱ νεκροτομαί τῶν ὀξειῶν ψυχικῶν παθήσεων εἶναι σπάνιαι, καθόσον ἐν ἧ ἂν περιπτώσει αἱ ἀλλοιώσεις μὴ καταστῶσιν ἀνεπανόρθωτοι καὶ καταστρεπτικαί, ἢ ἴσως ἐπιτυγχάνεται, αἱ ἀλλοιώσεις ἐπανορθοῦνται καὶ κατ' ἀκολουθίαν σπάνια παρέχεται ἡ εὐκαιρία μελέτης τῶν ἀλλοιώσεων τῶν ὀξειῶν ψυχικῶν παθήσεων. Ἄλλ' ἡ μελέτη τῶν ἀλλοιώσεων τῶν ἀνευρεθεισῶν ἐπὶ τῶν χρονίων φρενοπαθῶν, οἵτινες ἔσχον ἐν ἀρχῇ πλείονας προσβολὰς ὀξείας ψυχικῆς παθήσεως ἰαθείας, ἐπιτρέπει νὰ εἰκάσωμεν τὰς ἐγκεφαλικάς ἀλλοιώσεις, αἵτινες ἀντεστοίχουν εἰς τὰς ὀξείας ταύτας προσβολὰς.

Τῶν χρονίων ψυχοπαθῶν ἐξαιροῦνται μόνον οἱ ἐμφανίζοντες ἠθικὴν παράνοϊαν, ἥτοι ψυχικὴν κατάστασιν χαρακτηριζομένην διὰ συμφύτου διαστροφῆς τοῦ ἠθικοῦ αἰσθητηρίου. Ὁ ἠθικὸς παράνοϊος τέλεον ἀπώλεσε πᾶσαν ἰδέαν ἠθικῆς καὶ τιμῆς καὶ ἀρετῆς, αἵτινες εἰσὶ λέξεις κεναὶ ἐννοίας. Ζῆ τέλεον δουλωθεὶς ὑπὸ τῶν διεστραμμένων αὐτοῦ ἐμφύτων καὶ παθῶν, ὧν ἡ κόρσεις ρυθμίζει τὸν βίον καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ ἠθικὴ παράνοϊα ἐκδηλοῦται διὰ μεγάλου πλήθους παντοδαπῶν ἠθικῶν διαστροφῶν, ἐκφαινομένων ἀρχῆθεν, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, καὶ μαρτυρουσῶν περὶ τῆς συμφύτου διαφθορᾶς τοῦ ἐγκεφάλου.

Πλὴν ὁ ἠθικὸς παράνοϊος οὔτε παραλήρημα, οὔτε ἄνοϊαν, οὔτε ἄλλα φρενίτιδος, κυρίως εἰπεῖν, νόσον φαινόμενα ἐμφανίζει. Ἀλλὰ βεβαίως καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν παράνοϊαν ὑπάρχουσιν ἀλλοιώσεις: ἴσως ἱστοχημικαὶ διαταραχαὶ τῶν ἐγκεφαλικῶν κυττάρων, πιθανώτερον ἀλλοιώσεις μορφολογικαί, ἥτοι συνδυασμοὶ ἰνῶν καὶ κυτταρικαὶ ομάδες ἀνώμαλοι. Ἀλλὰ δυσχερέστατον εἶναι νὰ διακριβωθῇ ἡ ἀνωμαλία αὕτη ὑπὸ τῆς Παθολογικῆς Ἱστολογίας, δοθέντος ὅτι ὁ ἐγκεφαλικὸς φλοιὸς τοῦ ἀνθρώπου περιλαμβάνει 14 δισεκατομμύρια κυττάρων καὶ ἔτι μείζονα ἀριθμὸν ἰνῶν.

Τὴν ὀργανικὴν δ' ὑπόστασιν τῶν ψυχικῶν παθήσεων συνιστῶσιν αἱ ἐξῆς ἀλλοιώσεις:

Ἀλλοιώσεις ἐνεδραζόμεναι ἐν τε ταῖς μήνιγξι καὶ τῷ ἐγκεφαλικῷ φλοιῷ, ἥτοι ἀλλοιώσεις μηνιγγοφλοιίτιδος.

Ἀλλοιώσεις ἐνεδραζόμεναι ἐν τῇ νευρογλοία, ἥτοι ἀλλοιώσεως ἐπιπο-

λῆς διαχύτου ἐγκεφαλικῆς σκληρύνσεως πρωτογενοῦς ἢ δευτερογενοῦς.

Ἄλλοιώσεις ἀποκλειστικῶς ἐντοπιζόμεναι εἰς τὰ κύτταρα τοῦ φλοιοῦ, ἦτοι ἀλλοιώσεις ἐπιπολῆς φλοιῆτιδος.

Ἄλλοιώσεις ὑπόξεος διαχύτου μηριγγοεγκεφαλίτιδος, ἦτοι ἀλλοιώσεις τῆς προϊούσης Γενικῆς Παραλύσεως.

Ἄλλοιώσεις ἐκ σκληραθρωματώσεως τῶν ἀρτηριῶν τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ. Σημειούμεθα δ' ὅτι ὑπάρχονσι περιπτώσεις — καὶ αὗται εἶναι αἱ συχρότεραι, — καθ' ἃς παρατηροῦνται ἀλλοιώσεις συνδεδυασμέναι.

Ἐκτὸς δὲ τούτων ἐρείδομεν τὴν ἡμετέραν γνώμην τῆς ὀργανικῆς ὑποστάσεως πασῶν τῶν ψυχικῶν παθήσεων πρῶτον ἐπὶ τῶν ἐκ ληθαργικῆς ἐγκεφαλίτιδος ψυχώσεων, ὀφειλομένων εἰς τὴν ἐντόπισιν τῶν ἀλλοιώσεων αὐτῆς ἐπὶ τῶν ψυχικῶν κέντρων τοῦ φλοιοῦ καὶ ὑποδυομένων πάσας τὰς μορφὰς τῶν ψυχώσεων, χωρὶς νὰ ἐμφανίζωσιν αὗται οὐδένα ἴδιον χαρακτῆρα, τῆς διαγνώσεως στηριζομένης ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐπὶ τοῦ γενεσιουργοῦ παράγοντος, ἦτοι τῆς ληθαργικῆς ἐγκεφαλίτιδος καὶ τῶν κλινικῶν αὐτῆς ἐκδηλώσεων.

Δεύτερον ἐπὶ τῶν ἐκ Δαγγείου ἐπιγιγνομένων ψυχώσεων, αἵτινες ὑποδύονται ἐπ' ἴσης πάσας τὰς μορφὰς τῶν ψυχώσεων ἄνευ οὐδενὸς ἰδιαιτέρου χαρακτῆρος, τῆς διαγνώσεως ἐρειδομένης μόνον ἐπὶ τοῦ γενεσιουργοῦ παράγοντος αὐτῶν, δῆλα δὴ τοῦ Δαγγείου πυρετοῦ καὶ τῶν ἰδίων κλινικῶν αὐτοῦ φαινομένων. Οἶός τοῦ Δαγγείου ἐντοπιζόμενος ἐπὶ τῶν ψυχικῶν κέντρων τοῦ φλοιοῦ προκαλεῖ μεταδάγγειον ἐγκεφαλίτιδα ἢ ἐκφυλιστικὰς ἀλλοιώσεις τῶν κυττάρων τοῦ φλοιοῦ ἀπλῆν ὑπεραιμίαν καὶ οἴδημα αὐτοῦ ἄνευ συνυπάρξεως καθαρῶν ἀντιδραστικῶν φαινομένων ὑπὸ μορφὴν φλεγμονώδους κυτταρικῆς διηθήσεως. Τὰς ἀλλοιώσεις δὲ ταύτας ὁ καθηγητῆς τῆς Παθολογικῆς Φυσιολογίας I. Κατσαρᾶς ἐν τῇ ἐσχάτῳ δημοσιευθείσῃ αὐτοῦ «Παθολογικοανατομικαὶ παρατηρήσεις περὶ τοῦ Δαγγείου πυρετοῦ» χαρακτηρίζει ὡς ἐγκεφαλοπάθειαν ἐκφυλιστικὴν.

Εἶναι ἄρα γε ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἀναμφισβήτητος τυγχάνει οὖσα ἡ ὀργανικὴ ὑπόστασις καὶ πασῶν τῶν λοιμωδῶν ἢ τοξικῶν ψυχώ-

σεων ὀξείας, ὑπόξεος ἢ χρονίας ἐξελίξεως, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἢ ἢ προκαλοῦσα αὐτὰς λοιμώξιν ἢ τοξικὴ οὐσία.

Τρίτον, ἐπὶ τῶν ψυχώσεων τῶν ἐπιγιγνομένων ἐξ ὄγκων κύστεων καὶ ἀποστημάτων ἐνεδραζομένων εἰς τὰς δύο ἐστίαι τοῦ ἀνθρωπίνου ψυχιμοῦ.

Τέταρτον, ἐπὶ τῶν τραυματικῶν ψυχικῶν παθήσεων, τῶν ἐν εὐρυτάτῃ κλίμακι παρατηρηθεισῶν κατὰ τὸν τελευταῖον εὐρωπαϊκὸν πόλεμον καὶ προκληθεισῶν διὰ τραυματικῶν ἀλλοιώσεων τῶν δύο ψυχικῶν ἐστιῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ προσθίου μετωπιαίου λοβοῦ.

Ἐν τέλει δὲ παρατηροῦμεν ὅτι ὑπὲρ τῆς ὀργανικῆς ὑποστάσεως τῶν ψυχικῶν παθήσεων συνηγορεῖ καὶ ἡ αἰτιολογία αὐτῶν.

Ἄλλὰ περὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν αἰτιολογίαν τῶν ψυχικῶν παθήσεων ἡμετέρων ἀντιλήψεων θέλομεν ἀπασχολήσει τὴν Ἀκαδημίαν ἐν εἰδικῇ ἀνακοινώσει.

Περαιῶν τὸν λόγον τονίζω ὅτι ἡ Νευρολογικὴ καὶ Ψυχιατρικὴ Κλινικὴ εἶναι ἀγέρωχος, ἀποκαλύψασα εἰς τὴν Φυσιολογίαν καὶ τὴν Πειραματικὴν Ψυχολογίαν τὴν τοπογραφίαν πλείστων ἀγνώστων χωρῶν καὶ τὰς εἰδικὰς λειτουργίας ἐκάστης αὐτῶν.

Δικαιοῦται δὲ ταῦν γὰ εἶναι ἔτι μᾶλλον ὑπερήφανος, καθότι ἡ Παθολογία τοῦ Ἐγκεφάλου ἀνώρουξεν, αὐτὴ κατ' ἐξοχὴν, νέον τεθαμμένον θησαυρὸν γνώσεων, ἀποκαλύψασα τὰς δύο ἐστίαι τοῦ ἀνθρωπίνου ψυχιμοῦ καὶ τὴν ἐνέδρασιν τῶν ἀνωτέρων ψυχικῶν λειτουργιῶν καὶ τῆς διανοητικῆς ἐξωτερικεύσεως ἐν τῷ προσθίῳ μετωπιαίῳ λοβῷ.

Ἀπὸ τῆς σπουδαιότητος δὲ ταύτης ἀπόψεως ἡ Νευρολογία καὶ ἡ Ψυχιατρικὴ ὑπερακοντίσασα, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπον, πάντας τοὺς συναδέλφους αὐτῆς ἐν τῇ ἰατρικῇ κλάδους, καὶ προσορμιζομένη εἰς τὰς διαφορὰς ἐν τῷ ὠραίῳ καὶ ἀχανεῖ τῆς καθόλου ἐπιστήμης πελάγει ἐγκατεσπαρμένας ἐπιστημονικὰς χώρας, ἀφειδῶς ἐπιδαφιλεύει εἰς τὰς πλείστας αὐτῶν τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολυτίμου αὐτῆς φορτίου.